

Station Brussel-Groendreef

Eerste station: 1835 – 1920

Architect onbekend

Nieuw stationsgebouw: 1920 - 1954

Architect onbekend

Installaties afgebroken tussen 1954 en 1958

Telegrafische code: FBV

Lijn: 25

Station Brussel-Groendreef, Joop Quanjer, 16 september 1953 (Ref. Q0158)

Promenadeplek

De Groendreef (Ref. IFA050)

Het station-Groendreef is gekend omdat het in 1834 werd gekozen als vertrekpunt van de eerste Belgische spoorlijn tussen Brussel en Mechelen.

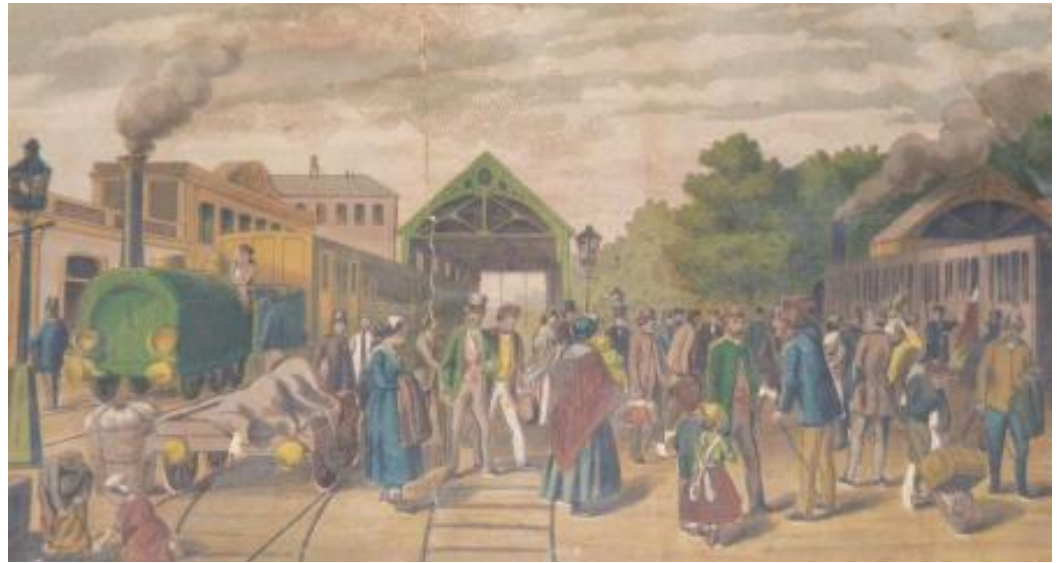
Na de Belgische onafhankelijkheid bedreigden de Nederlanders de economie van de jonge natie door elke maritieme activiteit vanuit Antwerpen te verhinderen. De trein was dan ook een uitstekend transportmiddel om goederen naar Frankrijk en Duitsland te vervoeren. Door zijn ligging in de buurt van het kanaal van Willebroek zorgde de

Groendreef voor een synergie met de waterweg die onmisbaar was voor het goederenvervoer.

In de 18e eeuw was de Groendreef in de buurt van de Oeverpoort de meest mondaine promenadeplek van heel Brussel. Er waren verschillende ontspanningslokalen langs het kanaal van Willebroeck zoals cafés, cabarets en melksalons. Voertuigen en voetgangers werden van elkaar gescheiden dankzij een opdeling in een uitgestrekte centrale berijdbare laan en twee schaduwrijke parallelle voetgangerslanen. De laan werd als galaplaats gebruikt bij festiviteiten en blijde intredes van prestigieuze bezoekers in Brussel.

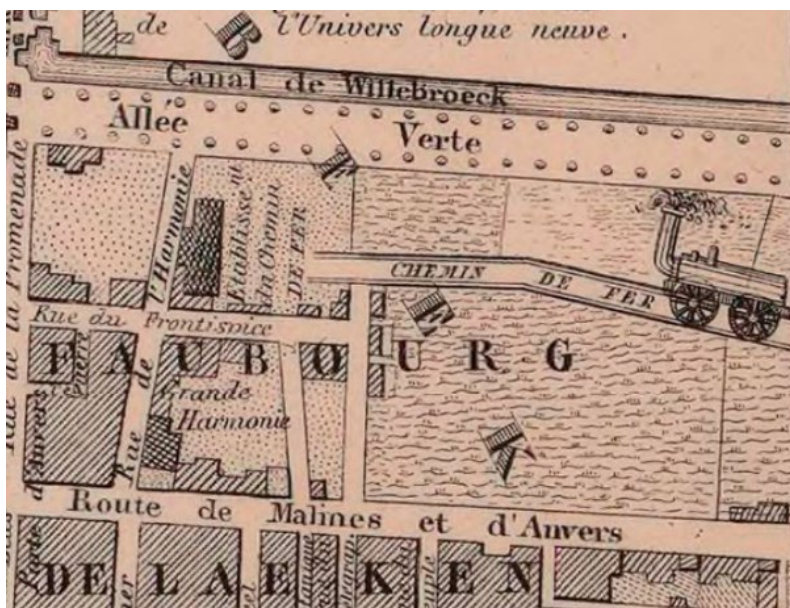
5 mei 1835

Op 5 mei 1835 was de Groendreef de vertrekplaats van de eerste reizigerstreinen op het Europese vasteland. De drie inhuldigingskonvoien bestonden uit de locomotieven La Flèche, Stephenson en L'Eléphant. 900 bevoorrechten overwonnen hun angst en klampten zich zo goed mogelijk vast tijdens de 50 minuten durende rit aan boord van berlines, diligences en open en gesloten rijtuigen. Iedereen was er weg van!

Stationscene (Ref. 2180)

Het eerste station

Station Brussel-Groendreef, plan uit 1841

Aan het einde van de Groendreef werden in 1835 haastig de eerste barakken gebouwd die als station dienden, buiten de Lakenpoort, tussen de buitenwijk met dezelfde naam en de promenade van de Groendreef.

Oorspronkelijk had het station Groendreef geen wachtzaal of kantoren. De installaties waren primitief.

Wat station genoemd werd, was een eenvoudige omheinde ruimte met een houten paviljoen waar een bediende de tickets afleverde. Dit kopstationnetje telde drie sporen. Volgens de ramingen namen

160.000 passagiers de trein tijdens de eerste drie maanden. De ontwikkeling van de spoorwegactiviteiten zou snel leiden tot het optrekken van nieuwe gebouwen.

Evolutie

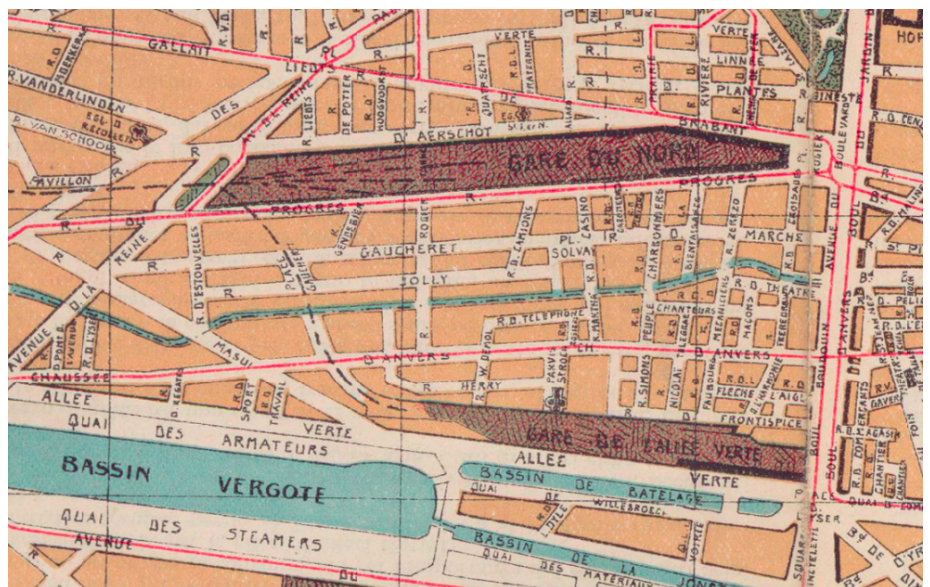
Langzaam verloren de Groendreef zijn vroegere charme. Het spoorverkeer jaagde de wandelaars geleidelijk aan weg. Die zochten hun toevlucht in het Ter Kamerenbos en in de Louizalaan, die de nieuwe modieuze promenade werd. De wijk van de Groendreef verloor haar rust door de vestiging van de industrie en vanaf 1864 werd de Ferme des Boues of Modderhoeve opgericht die het stadsafval ophaalde en per boot wegvoerde.

De wijk verstedelijkte snel, waardoor er ondernemers en speculanten werden aangetrokken en de prijzen van de bouwgronden pijlsnel stegen.

Het station breidt zich uit

Door het enorme succes van de spoorwegen werd het stationnetje al snel te klein. De uitbreiding ervan vereiste massale en dure onteigeningen aangezien de omgeving ervan verstedelijkt was. Dergelijke kosten waren veel te hoog.

Beter een groter station voor reizigersvervoer bouwen in het verlengde van de lange Nieuwstraat: het station zou Kruidtuin heten. Het werd gebouwd vanaf 27 september 1841 en zou later het station Brussel-Noord worden. Het reizigersverkeer werd vanaf 1 november 1841 naar dit nieuwe station overgebracht.

Brussel, plan uit 1924

Het station Groendreef behield het goederenverkeer dat met name bestemd was voor de haven van Brussel. Rond 1843 werd een groot pakhuis gebouwd dat twee gebouwblokken omvatte die parallel liepen met de kanalen van Charleroi en Willebroek. Deze waren verbonden met drie dwarsgebouwen rond drie binnenpleinen, die geleidelijk aan overdekt werden.

In 1841 werd ook een spoorlijn geopend die door dit douanepakhuis liep om het station Groendreef te verbinden met de Zuidlijn in de buurt van het Bogaardenstation (dat later het Zuidstation zou worden langs de kleine Ring). Deze lijn werd tot in 1871 gebruikt.

De niet opgeslagen goederen werden gelost of verder verzonden vanaf het station Groendreef, dat later twee perrongehelen omvatte. Het perron dat aan de kant van het kanaal lag, was voorbehouden voor de inkomende producten en goederen, terwijl het andere, dat langs de Frontispiesstraat lag, de

uitgaande goederen behandelde. De huidige boog van de Helihavenlaan suggereert nog altijd (met het oude wachthuis dat ook nu nog op de grens van de Antwerpsesteenweg en de Helihavenlaan ligt) de vroegere verbinding van de Groendreef met het station Brussel-Noord.

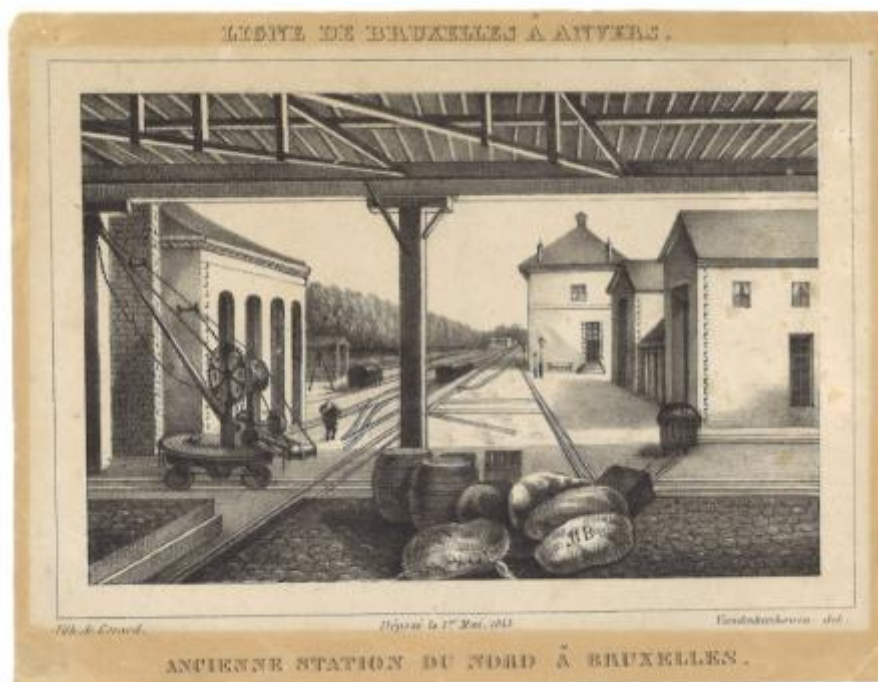
Aan dit goederenverkeer naar de Brusselse haven kwam een einde wanneer het Brusselse station Thurn en Taxis in 1907 werd ingehuldigd. Dit station nam de douanebehandelings- en opslagactiviteiten over. De bediening van privéaansluitingen zou evenwel blijven bestaan.

Nieuwe bestemmingen ...

De gebouwen van station Groendreef kregen dan een nieuwe bestemming. Het station zou de Exposition de l'Oeuvre belge of Tentoonstelling van het Belgische Werk in 1910 herbergen. Vier jaar later gebruikten de Duitse bezetters het als sporenbundel voor de munitietreinen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het station ter beschikking gesteld van de Tuinbouwcentrale en diende het als opslagplaats van levensmiddelen en als markt voor groothandelaars in groenten en fruit.

Vanaf 1910 werd in het kader van de werken van de Noord-Zuidverbinding overwogen om het reizigersverkeer van het station Brussel-Noord naar de stations Groendreef en Schaarbeek te verplaatsen.

...en een nieuw stationsgebouw

Goederenkoer van station Brussel-Groendreef, 1843 (Ref. 2202)

Wereldtentoonstelling van 1935, waarvoor ze heringericht werd als een prestigieuze verkeersader die aan het autoverkeer was aangepast.

Op 17 januari 1954 sloot station Groendreef definitief zijn deuren voor de reizigers. Het einde van de ophogingswerken van station Brussel-Noord kwam in zicht.

In 1920 werden er zes doodlopende sporen met perron gebouwd en kreeg het station Groendreef een klein houten stationsgebouw dat op de straat uitgaf. Het station was opnieuw open voor reizigersverkeer vanaf 15 juli 1920.

De aantrekkingskracht van de wijk was verdwenen met de ontwikkeling van de havenactiviteiten en de Groendreef was van een bevoorrechte promenade geworden tot een verkeersader met een slechte naam. De Groendreef vond een tweede jeugd door de

Sluiting van het station

Op 16 januari 1954 verliet de allerlaatste trein het station rond 16 uur. In 1835 woonden duizenden mensen het vertrek van de eerste trein uit dit station bij, maar in 1954 waren enkel de directeur van de toenmalige halte en zijn chef, de directeur van Brussel- Noord aanwezig bij het vertrek van de laatste trein uit het oudste station van continentaal Europa. Het station sloot officieel om middernacht, na bijna 120 jaar trouwe dienst.

De installaties werden afgebroken van 1954 tot 1958 om plaats te maken voor de helihaven van Brussel-Groendreef, ter voorbereiding op de wereldexpo van 1958. Vandaag bevinden er zich het Maximiliaanpark en de kinderboerderij.

Catherine Walravens
october 2021

Beknopte bibliografie

- Artikels: RADERMECKER V. L'L'Allée-verte. Le premier train, la première gare - ill. - Cahiers de la Fonderie (Les), 01-10-1998, p. 30-35, K24099
- Boeken : DE W. M. Promenades sur le chemin de fer - Bruxelles 1838-01-01, 116 p. ill. A00035
Hugo De Bot, Architecture de gare en Belgique Partie 1, 1835 -1914 2002 A24859
DUPLESSY M.J., Le guide indispensable du voyageur sur les chemins de fer de la Belgique - Edition illustrée, Bruxelles. Eugène Landoy éditeur, 1841, 264 p. ill. A700609
WAUTERS A.. Atlas pittoresque des chemins de fer de la Belgique, composé de 16 cartes ornées de 400 - Bruxelles Etablissement géographique de Ph. Vandermaelen 1840, 53 p. ill. C545274
- Internet : www.archivaris.be/fr/2020/02/23/la-premiere-gare-belge-het-eerste-belgische-station/
<https://monument.heritage.brussels/nl/streets/10007001>

Voor een grondiger zoekopdracht kunt u onze database raadplegen met de volgende trefwoorden:

Bibliotheekcatalogus: station Brussel-Groendreef

Museumcollectie: station Brussel-Groendreef